

Sosyal Bilimlerde Sahada Olmak

Editörler

Emir KAYA

Betül KALENDER YAŞAR

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 2045

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyei

Yayın No | Publication Number: 456

Proje Kitaplığı | Project Series: 10

Kitap Adı : Sosyal Bilimlerde Sahada Olmak

Book Title : Being in the Field in Social Sciences

ISBN : 978-625-8596-71-7

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258596717

Editörler | Editors:

Emir Kaya | orcid.org/0000-0001-7382-3575

Betül Kalender Yaşar | orcid.org/0000-0003-0304-727X

Proje Editörü | Project Editor: Abdullah Yasir Can

Proje Koordinatörü | Project Coordinator: Beyza Ün

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Editorial

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 146 (xx+126)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2026

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: JHBC - Sosyal araştırma ve istatistik | Social research & statistics

BISAC: SOC024000 - Sosyal Bilimler / Araştırma | Social Science / Research

THEMA: GPS - Araştırma yöntemleri: genel | Research methods: general

LC Classification: H61 - Sosyal bilimler — metodoloji / saha çalışması | Social sciences — Methodology / Fieldwork

DEWEY: 300.72 - Sosyal bilimlerde araştırma | Research in social sciences

WoS Category: Disiplinlerarası Sosyal Bilimler | Social Sciences, Interdisciplinary

WoS Citation Topics Meso: 6.146 - Antropoloji | Anthropology

WoS Citation Topics Micro: 6.146.1622 - Otoetnografi | Autoethnography

Scopus Subject Areas: 3300 - Genel Sosyal Bilimler | General Social Sciences

Atıf Bilgisi | Cite as: Kaya, Emir (ed) , Yaşar Kalender, Betül (ed). *Sosyal Bilimlerde Sahada Olmak*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Eskiyei, 2026.

© Tüm hakları saklıdır | All rights reserved: FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Sosyal Bilimlerde Sahada Olmak

Editörler

Prof. Dr. Emir KAYA
Betül KALENDER YAŞAR

Yazarlar

Dr. Öğr. Üyesi Tuba YILDIZ
Prof. Dr. Cemil KUTLUTÜRK
Dr. Mehmet Akif KOÇ
Doç. Dr. Nagihan HALİLOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Oğuz SATIR
Prof. Dr. Serdar KURNAZ
Sena KAPLAN

Editörler Hakkında | About the Editors

Emir KAYA

Lisans eğitimini İndiana Üniversitesi-Bloomington’da Siyaset Bilimi, Felsefe, Yakın Doğu Dilleri ve Kùltürleri ana dalları ile Dini Çalışmalar yan dalında, yüksek lisans eğitimini Harvard Üniversitesinde Teoloji alanında tamamlamıştır. Doktora derecesini Londra Üniversitesi-SO-AS’tan din, devlet ve toplum normlarının etkileşimi üzerine yazdığı *Balancing Interlegality through Realist Altruism: Diyanet Mediation in Turkey* başlıklı teziyle almıştır.

Yurda döndükten sonra Milli Eğitim Bakanlığı Hukuk Müşavirliğinde görev yaptı. Anayasa Mahkemesinde raportör-hakim olarak çalıştı. Louvain Katolik Üniversitesi Hukuk ve Dinler kürsüsünde misafir araştırmacı olarak post-doktora çalışması yürüttü. Halen Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakùltesi Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı başkanıdır.

Emir Kaya completed his undergraduate studies at Indiana University-Bloomington with majors in Political Science, Philosophy, and Near Eastern Languages and Cultures, and a minor in Religious Studies. He received his master’s degree in Theology from Harvard University. He obtained his Ph.D. from the University of London-SOAS with a dissertation titled *Balancing Interlegality through Realist Altruism: Diyanet Mediation in Turkey* on the interaction of religious, state, and social norms. After returning to Turkey, he served at the Legal Consultancy of the Ministry of National Education, and worked as a rapporteurjudge at the Constitutional Court. He conducted postdoctoral research as a visiting scholar at the Chair of Law and Religions at the Catholic University of Louvain. He is currently the Head of the Department of General Public Law at the Faculty of Law, Social Sciences University of Ankara.

Betül KALENDER YAŞAR

Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde tamamlamıştır. Yüksek lisans derecesini Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Dinler Tarihi Anabilim Dalından *Mitolojinin Modern Dönemde Yeniden Üretilmesi: Prometheus'tan Frankenstein'a Dönüşümün İzleri* başlıklı teziyle almıştır. Halen Ankara Üniversitesi Dinler Tarihi Anabilim Dalında doktora eğitimini sürdürmektedir.

Anadolu İlahiyat Akademisi bünyesinde yayın editörü ve Eskiyei dergisinde yardımcı editör olarak görev yapmaktadır. Çalışma alanları arasında mitoloji, karşılaştırmalı edebiyat ve hermenötik yer almaktadır.

Betül Kalender Yaşar completed her undergraduate studies at the Faculty of Divinity, Ankara University. She received her master's degree in History of Religions from the Social Sciences University of Ankara with a thesis titled *The Remythologization in the Modern Era: Traces of the Transformation from*. She is currently pursuing her Ph.D. in History of Religions at Ankara University.

She works as a publishing editor at Anadolu İlahiyat Akademisi and as an assistant editor for the journal Eskiyei. Her research interests include mythology, comparative literature, and hermeneutics.

Kitap Hakkında

Sosyal Bilimlerde Sahada Olmak

Akademik bir metni okurken çoğu zaman karşımızda tamamlanmış bir araştırma görürüz. Kaynaklar belirlenmiş, veriler toplanmış, gözlemler anlamlandırılmış ve bütün bunlar belirli bir çerçevede metne dönüştürülmüştür. Oysa ortaya çıkan bilginin arkasında araştırmacının farklı mekanlarda bulunması, insanlarla karşılaşması, kurumları ve kültürleri yakından tanınması, gözlemlemesi ve yeniden düşünmesi ile şekillenen uzun bir süreç vardır. *Sosyal Bilimlerde Sahada Olmak*, akademik metnin nihai biçiminde çoğunlukla geri planda kalan bu tecrübeye odaklanmaktadır.

Eser, “saha”yı belirli bir araştırma yöntemi veya veri toplama faaliyetiyle sınırlandırmadan ele almaktadır. Bir arşiv veya kütüphane, başka bir ülkenin akademik ve entelektüel dünyası, farklı dini ve toplumsal yapıların bir arada yaşadığı bir coğrafya veya toplumsal hafızanın izlerinin takip edildiği bir alan, muhtelif biçimlerde saha tecrübesine dönüşebilmektedir. Bir ülkeyi uzaktan okumakla orada bulunmak, bir belgeye atıf yapmakla o belgenin bulunduğu arşivde çalışmak veya bir toplumsal yapıyı teorik düzeyde incelemekle onun aktörleriyle karşılaşmak arasında önemli farklar vardır. Bu bakımdan sahada olmak, araştırmaya yeni veriler eklemekten öte, araştırmacının sorularını, kavramlarını ve bakış açısını yeniden biçimlendirebilmektedir.

Sosyal Bilimlerde Sahada Olmak, bir saha araştırması yöntem çalışması olmanın ötesinde, sosyal bilim araştırmacılarının akademik üretimlerinin arka planında kalan deneyimlerine alan açmaktadır. Sahada edinilen tecrübe, her zaman doğrudan bir araştırma çıktısına dönüşmese de araştırmacının sonraki çalışmalarına, sorularına ve akademik yaklaşımına eşlik etmeye devam etmektedir. Bu yönüyle eser, sosyal bilimlere ilgi duyan öğrenci ve araştırmacıları bilginin üretildiği şartlara, araştırmacının sahayla kurduğu ilişkiye ve sahada bulunmanın düşünceyi nasıl dönüştürebildiğine daha yakından bakmaya davet etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Saha Tecrübesi; Gözlem; Etnografi; Sosyal Bilimler; Akademik Araştırma

About the Book

Being in the Field in Social Sciences

When reading an academic text, we are often presented with a completed version of a research. Sources have been identified, the data collected, observations interpreted, and all these elements have been transformed into a text within a particular analytical framework. Yet behind the knowledge produced lies an extended process shaped by the researcher's presence in different settings, his encounters with people, his close engagement with institutions and cultures, observations, and continual reflection. *Being in the Field in Social Sciences* focuses on these experiences, which often remain in the background of the final product of academic research.

This book approaches “the field” without restriction to a particular research method or a mode of data collection. An archive or a library, the academic and intellectual milieu of a foreign country, a place in which diverse religious and social communities co-exist, or a context in which the traces of collective memory are explored may all, in different ways, become the settings of field experience. There are significant differences between studying a country from afar and being physically present there, between citing a document and working in the archive where the document is held, or between examining a social structure at a theoretical level and contacting its actors directly. In this respect, being in the field does more than simply creating new data; it also re-shapes the researcher's questions, conceptual frameworks, and perspectives.

Rather than offering a merely methodological guide for field research, *Being in the Field in Social Sciences* reveals the dimensions that often remain behind the scenes. It demonstrates that even when an experience gained in the field does not directly translate into a specific research output, it continues to inform the researchers' subsequent studies, research questions, and scholarly approaches. In this respect, the volume invites students and researchers of social sciences to examine more closely the conditions under which knowledge is produced, the relationships researchers establish within the field, and the ways in which being in the field can transform scholarly enterprise.

Keywords: Field Experience; Observation; Ethnography; Social Sciences; Academic Research

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	xi
ÖN SÖZ	xv
Bölge ve Mezhep Çalışmalarında Sahada Bulunmanın Önemi: Lübnan Örneği	
Tuba YILDIZ	1
Dinler Tarihi Araştırmalarında Saha Deneyimi: Hindistan Örneği	
Cemil KUTLUTÜRK	15
Tarih, Toplum ve Kültürler Arasında: İran'da Saha Araştırmacısı Olmak	
Mehmet Akif KOÇ	29
İngiltere Edebiyat Dünyasına Dair Düşünceler ve Deneyimler	
Nagihan HALİLOĞLU	57
Tarihi Vesikanın İzinde: Londra'da Kütüphane ve Arşiv Deneyimi	
Oğuz SATIR	71
Almanya'da İslam İlahiyatının Kurumsallaşması: Sorunlar ve Çözüm Arayışları	
Serdar KURNAZ	89
Hafıza Sahasında Yolculuk: Toplumsal Bellek, Tanıklık ve Araştırmacı Olarak Konumlanış	
Sena KAPLAN	103
Yazarlar Hakkında	119
DİZİN	125

TAKDİM

Anadolu Düşünsel Araştırmalar (ADA) Vakfı ve onun öncülü olan Anadolu İlahiyat Akademisi bünyesinde yürütülen “Geleceğin Akademisyenlerini Arıyoruz” Projesi kapsamında, 2015 yılından bu yana lisans ve lisansüstü öğrencilere yönelik sistematik nitelikli programlar düzenlenmektedir. Yılın farklı dönemlerinde belirli temalar doğrultusunda gerçekleştirilen bu programlar, öğrenci merkezli olup akademinin özünde yer alan bilgiyi alma ve aktarma ilkesine hizmet etmektedir. Bu doğrultuda katılımcılarla ilgili gösterilen özen, ders veren hocalarla ilgili olarak da gösterilmekte ve seçilen her bir konunun uzmanını öğrencilerle buluşturmak için titizlikle çalışılmaktadır. 2023 yılı itibarıyla, ders ve seminer merkezli olan projemiz bünyesinde yapılan programların bilimsel yayınlara dönüştürülmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır. Proje kitaplığımızın zemini gerçekleştirilen programlarla oluşturulmuş, ekip arkadaşlarımızın katkıları ve hocalarımızın destekleriyle sistematik bir yayın politikasına evrilmiştir.

Akademik araştırmalar genelde belirli bir literatür üzerinden yürümekte ve araştırmacının değeri bu literatüre katkı üzerinden belirlenmektedir. Bununla birlikte sosyal bilimlerde araştırmacının çalışma konusu, kimi zaman onu masa başından çıkararak farklı ülkelere, bölgelere, kurumlara, arşivlere, kütüphanelere ve topluluklara yöneltmektedir. Bu alanlarda bulunmak yalnızca araştırma için veri toplamanın bir yolu değil, araştırmacının konusunu, yöntemini ve hatta kendi konumunu yeniden düşünmesine imkan veren bir tecrübedir. Projemizde sosyal bilimlere yönelik işlenen teorik dersler akademik hayatın masa başı araştırma sürecini, sahaya dair gerçekleştirdiğimiz dersler ise bilginin farklı mekan ve tecrübeler içerisinde nasıl şekillendiğini yansıtmaktadır. Bu doğrultuda projemizde yürüttüğümüz saha tecrübelerine dair çalışmaları ilk olarak

2025 yılında *Sosyal Bilimlerde Saha Çalışmaları* başlığıyla Emir Kaya hocamız ve Betül Kalender Yaşar'ın editörlüğünde yayınlamıştık. *Sosyal Bilimlerde Saha Çalışmaları* kitabımızda hocalarımızın daha öncesinde yayınladıkları saha çalışmalarının hikayesine odaklanmıştık. Bir saha çalışması sürecinde araştırmacıyı bekleyen teorik ve pratik unsurları hocalarımızın kendi deneyimleri üzerinden incelemiştik. *Sosyal Bilimlerde Sahada Olmak* teması altında gerçekleştirdiğimiz dersler ise 2021 Yaz Programı ile sistematik olarak başlayan ve hocalarımızın daha öncesinde yayınlanmamış saha deneyimlerine odaklanan bir nitelik taşımaktadır. Söz konusu derslerde sosyal bilimlerin farklı alanlarında uzman ve tecrübeli araştırmacıların anlatımıyla sahada bulunmanın mahiyeti, imkanları ve güçlükleri üzerinde detaylıca durulmuştur. Ancak elinizdeki çalışma yalnızca bu derslerin kitaplaşmasından ibaret değildir. Zaman içerisinde bazı hocalarımızın kitap için müstakil olarak kaleme aldıkları yazıların da eklenmesiyle çalışma genişlemiş ve farklı saha deneyimlerini bir araya getiren bir esere dönüşmüştür. Bu tecrübelerin iki kapak arasında okuyucularla buluşması ve özellikle yeni araştırmacılara yol göstereceği düşüncesi bizi heyecanlandırmaktadır. Proje kitaplığımızın gelişiminde yoğun süren çalışmalarımız, siz bu kitabı okurken hızla devam etmektedir.

Çalışmamızda saha, bazen bir ülke veya bölge olarak karşımıza çıkarken bazen bir arşiv, kütüphane, kurum, topluluk ya da toplumsal hafıza alanı olarak belirginleşmektedir. Kitapta yer alan yazılar, tamamlanmış araştırmaların sonuçlarını aktarmaktan ziyade araştırmacının farklı sahalarda bulunma, gözlem yapma, karşılaşma ve çalışma tecrübesini merkeze almaktadır. Kitap, bu yönüyle “sahada olmak” kavramının sosyal bilimler açısından taşıdığı farklı anlamları görünür kılmaktadır. Böylece araştırma sonuçlarından önce veya onların ötesinde çoğu zaman metinlere yansımayan saha tecrübesine odaklanmakta; araştırmacının bulunduğu yerle, karşılaştığı insanlarla

ve çalışma alanıyla kurduğu ilişkinin akademik üretime nasıl yansıdığını farklı örnekler üzerinden ortaya koymaktadır. Bu deneyimlerin yeni araştırma sorularına, çalışma konularına ve araştırmacıların kendi saha tecrübelerine ilham vermesini temenni ediyoruz.

Çalışmamız, Prof. Dr. Emir Kaya hocamızın ve proje ekibimizden Betül Kalender Yaşar'ın editörlüğünde yayına hazırlanmıştır. Katkı ve yönlendirmeleriyle çalışmayı şekillendiren Emir Kaya hocama, derslerin yayına hazırlanmasındaki titiz emeği için Betül Kalender Yaşar'a ve deneyimlerini samimiyetle paylaşarak eseri zenginleştiren kıymetli bölüm yazarı hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

İlk günden bu yana bakış açısıyla bize rehberlik eden ve projedeki hedeflerimizi gerçekleştirmemize imkan sağlayan kurucu müdürümüz Tuncer Namlı'ya, kitabın okuyucusuyla buluşmasını sağlayan FCR Yayın Grubu Editörü Hüseyin Nazlıaydın'a ve değerli ekibine teşekkürü borç bilirim. Derslerin kitaplaşma noktasında fikir öncüsü olan, her aşamada yardımını ve desteğini esirgemeyen proje yazarımız Abdullah Yasir Can'a, program hazırlığı ve yayın sürecindeki katkıları için Hayrunnisa Düzgün'e, Cüneyt Yaşar'a ve son olarak iş birliği yapmaktan büyük memnuniyet duyduğum çalışma ekibime teşekkür ederim.

Beyza ÜN
Proje Koordinatörü

ÖN SÖZ

Sosyal bilimlerin salt teorik boyutta kalmaması, gerçekten sosyal ve gerçekten bilim olabilmesi için canlı insan ve toplum olgularıyla iç içe işlenmesi gerektiği açıktır. Sosyal zeminden uzaklaştıkça yapılan iş, bilim değil kurgu olacaktır. Evet, bu tür bir kurgunun konusu yine toplumdur. Potansiyel etki alanı da toplumdur. Mamafih sosyal bilim, toplumu etkileyen uğraş anlamına gelmez, anlayan uğraş anlamına gelir. Aksi halde politika en güçlü bilim olurdu ki politika, bilimdeki objektiflik kaygısıyla yapılan bir iş değildir. Sosyal bilim, gerçeği toplumsal hayatta arayan, toplumların realiteleriyle yol alan bir uğraştır. Gerçeği tespit etmeyi aşarak şekillendirmeye kalkma işine teknik denir. Maalesef günümüzde büyük oranda sosyal teknik olarak işlev gören hukuk ve iktisat gibi disiplinler sosyal bilim oldukları yönündeki sorgulanmamış kabullerden yararlanmaya devam ediyor. Evet, hukuk sahada, iktisat sahada, ama nasıl? Sahada olmak, sahayı tanımak anlamına geliyor mu? İnsan ve toplum, bu disiplinlerin proje nesnesi olmuş durumda. Birer ölçüt, ilham ve referans kaynağı olarak etki etmiyorlar. Marangozun elindeki gönye gibi değiller. Marangozun önündeki kereste gibiler.

Sahaya dönmek; alana, zemine, hayata dönmek; tam ve yalın gerçekliği merak etmek; günümüzde sosyal bilimlerin en büyük ihtiyacı. Elbette sahayla ilişki bir entelektüel altyapı, kaçınılmaz olarak kuramsal ön kabuller gerektiriyor. Sahadaki gerçekliği umursamaya dayalı bir kuramın ön kabul kusurları zamanla giderilebilir. Fakat somut gerçeklere ideolojik üniformalar giydirmeye çalışan kuramların kusurları giderilemez. Bu tür kuramların zamanla yöntemsel saplantı şeklinde akademik dünyada kemikleştiğini, malumatla çevrelenmiş çetin cehalet tablolarına vücut verdiğini biliyoruz.

Gerçek... Gerçek, saygı duymamız gereken en yüce şey. Gerçek, hangi yolda yürümek istiyorsak o yolun gayesine nezih ve

sıhhatli erişmemizin tek yolu. Gerçeklerle kurulan bozuk ilişki, eğer toplumsal yapı da bozuksa, diğer bir deyişle bozukluğun kendisi bir gerçeklik olmuşsa, insanı bozukluk içinde hedeflerine doğru ilerletme potansiyeline sahiptir. Bu da bir gerçektir! Lakin bozukluk gerçeğine uyum sonucunda varılacak noktanın da bozuk olacağına şüphe yoktur. Bozuk bilim... İşte bozuk gerçeklere uyumun biz akademisyenleri getirdiği nokta budur.

Gerçekleri düzeltme fikriyatımızda da hatalar var. Hatalar arttıkça gerçeklere karşı seçiciliğimiz, seçici duyarlılığımız ve duyarsızlığımız da artıyor. Alternatif gerçeklerin alternatif düşünürleri olup çıkıyoruz. Kuramsal parçaları birleştirmekte yaşadığımız zorluğu, sosyal barışı sağlamakta da yaşıyoruz. Farklı gerçekleri gören, diğer gerçeklere kapalı insanlar oluyoruz.

Bu kıskaktan çıkmanın yolu, konferans salonlarında buluşmak olamaz. Doktrin çarpıştırmak olamaz. Sahada buluşmak zorundayız. Sahada olmak, sahayı konuşmak, sahayı tartışmak ve sahadan hareketle üretmek zorundayız.

Elinizdeki kitabı, sosyal bilimcilerin sahada olmaya ve farklı saha tecrübelerine yönelik merakını artırmak için hazırladık. Sahada bulunmanın ve deneyim kazanmanın üretilen bilginin niteliği açısından hayati önemde olduğunu göstermek istedik. Bu ana gayelere ilaveten sahada bulunmanın hassas noktaları, imkanları ve zorlukları hakkında fikir vermeyi; araştırmacıların farklı sahalarda edindikleri gözlem ve tecrübeleri aktarmalarına imkan sağlamayı ve bu aktarımlar sayesinde yeni araştırma sorularına ve çalışma konularına ilham vermeyi amaçladık.

Bölüm yazarlarımızdan, tecrübelerinin niteliğine göre şu soruları hatırdı tutarak metinlerini hazırlamalarını istedik: Hangi amaçla ve hangi bağlamda sahada bulundunuz? Sahada bulunma sürecinde karşılaştığınız zorluklar ve kolaylıklar neler oldu? Saha tecrübeniz çalışma alanınıza, araştırma yönteminize veya akademik yaklaşımınıza nasıl yansıdı? Bulunduğunuz sahayı tanımak, daha önce sahip olduğunuz bilgi ve kabulleri nasıl etkiledi? Tecrübe ettiğiniz saha yeni araştırma soruları-

na veya çalışma konularına ilham verdi mi? Gözlemlediğiniz saha veya genel olarak sahada bulunma tecrübesiyle ilgili diğer araştırmacılara tavsiyeleriniz nelerdir? Sahadaki gözlem, karşılaşma ve tecrübeleriniz size insani ve akademik açıdan ne tür açılımlar sağladı?

“Bölge-Mezhep Çalışmalarında Sahada Bulunmanın Önemi: Lübnan Örneği” başlığı altında Tuba Yıldız, Lübnan’ın siyasi, dini ve kültürel dinamiklerini inceleyen akademik çalışmasının serüvenini anlatmaktadır. Ülkenin mezhepsel mozaigine ve mezheplerin tarihsel rollerine odaklanan yazar, karmaşık toplumsal yapıyı anlama çabasını ortaya koymaktadır. Osmanlı döneminden modern Lübnan tarihine uzanan bir perspektifle mezhep-devlet ilişkisinin köklerine inmekte ve günümüzde yaşanan siyasi krizlerin arka planını irdelemektedir. Yıldız, aynı zamanda Lübnan üzerine yapılan araştırmalarda sahada bulunmanın önemini vurgulamakta; bu süreçte karşılaştığı zorlukları, edindiği deneyimleri ve Lübnanlı akademisyenlerle kurduğu işbirliklerini ayrıntılı bir şekilde aktarmaktadır. Yazarın, ülkenin dini ve kültürel mirasına dair gözlemlerinin yanı sıra ekonomik ve siyasi krizlere bizzat tanıklık etmesiyle şekillenen izlenimleri, okuyucuya Lübnan gerçekliğini anlamaya yönelik bir perspektif sunmaktadır.

“Dinler Tarihi Araştırmalarında Saha Deneyimi: Hindistan Örneği” bölümünde Cemil Kutlutürk Hindistan’da tecrübelediğini aktararak sahada bulunmanın önemine ve araştırmacıya kazandırdıklarına odaklanmaktadır. Bu bağlamda yazar, Dinler Tarihi alanında yapılan saha çalışmalarının dini fenomenleri bizzat gözlemleme, daha objektif betimlemeler yapma, diğer dinlere ait kavramları doğru anlama ve etkin bir şekilde yorumlama gibi teknikleri kazandırdığını vurgulayarak saha analizinin güncel çalışmalar için vazgeçilmez konumunu, kendi deneyimlerinden hareketle örneklendirmekte, kendi araştırmalarında özgün ve derinlikli verilerin elde edilmesinde kritik rol oynadığını aktarmaktadır.

“Tarih, Toplum ve Kùltürler Arasında: İran’da Saha Araştırmacısı Olmak” bölümünde Mehmet Akif Koç, İran’da yıllar boyunca edindiğı tecrübelerden hareketle sosyal bilimlerde sahada bulunmanın rolünü ve gerekliliğini derinlemesine irdelemektedir. Akademik çalışmalarda saha tecrübesinin neden önemli olduğunu örneklerle açıklayan yazar, Türk akademisinin bu konudaki yetersizliklerini de eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmektedir. Saha araştırmalarının tarihsel gelişimine değinen Koç, farklı ÷lkelerin siyasi, kültürel ve sosyolojik kodlarını anlamada doğrudan saha tecrübesinin taşıdığı önemi vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra disiplinlerarası bir yaklaşımı savunarak sosyal bilimlerde tek boyutlu çalışmaların ötesine geçmenin gerekliliğine dikkat çekmekte; özgün bir perspektif geliştirmenin saha tecrübesi ve farklı disiplinlerin imkanlarından yararlanmakla mümkün olabileceğini ifade etmektedir. Genç araştırmacılara bu doğrultuda öneriler sunan yazar, kişisel deneyimlerinden hareketle sahada bulunmanın beraberinde getirdiğı güçlükleri de görünür kılmaktadır.

“İngiltere Edebiyat Dünyasına Dair Düşünceler ve Deneyimler” bölümünde Nagihan Haliloğlu İngiltere’deki yüksek lisans ve doktora süresince akademinin içinde ve dışında edebiyat çevrelerine dair yaptığı gözlemleri, edindiğı deneyimleri ve düşüncelerini paylaştı. Yazar, prestijli üniversitelerden edebiyat festivallerine, dergilerden kitap eleştirilerine kadar geniş bir yelpazede İngiltere’nin edebiyat dünyasının nasıl şekillendiğini ve bu şekillenmenin arkasındaki sosyal, sınıfsal ve siyasi dinamikleri irdeledi. Bu bağlamda, yazarın gözlemleri İngiltere’nin edebiyat dünyasında yalnızca edebi değerle değıl kişisel ilişkiler, politik duruşlar ve sınıfsal ayrıcalıklarla da hareket edildiğini ortaya koymaktadır.

“Tarihi Vesikanın İzinde: Londra’da Kütüphane ve Arşiv Deneyimi” bölümünde Oğuz Satır, doktora tezi kapsamında yaklaşık altı ay boyunca Londra’da sürdürdüğü araştırma sürecinden hareketle bir tarihinin arşiv ve kütüphane sahasındaki

deneyimlerini aktarmaktadır. Britanya Kütüphanesi ve Birleşik Krallık Ulusal Arşivinde yürüttüğü çalışmalar üzerinden araştırma kaynaklarına erişim, arşiv ve kütüphanelerin çalışma düzeni ve sunduğu imkanlar hakkında gözlemlerini paylaşan yazar, aynı zamanda yurt dışında araştırmacı olarak bulunmanın akademik ve kişisel boyutlarına değinmektedir. Böylece bölüm, tarih araştırmalarında arşiv ve kütüphanelerin yalnızca kaynakların bulunduğu mekanlar değil, araştırmacının çalışma biçimini ve araştırma sürecini doğrudan etkileyen bir saha olduğunu kişisel tecrübeler üzerinden ortaya koymaktadır.

“Almanya’da İslam İlahiyatının Kurumsallaşması: Sorunlar ve Çözüm Arayışları” bölümünde Serdar Kurnaz, Almanya’da İslam ilahiyatının akademik bir disiplin olarak kurumsallaşma sürecini kendi tecrübeleri üzerinden ele almaktadır. Almanya’daki İslam ilahiyatı eğitiminin avantaj ve dezavantajlarını Türkiye ile karşılaştırmalı biçimde değerlendiren yazar; dil ve terminoloji meselesi, Hristiyan ilahiyatının etkisi, dinlerarası diyalog beklentisi, geleneksel İslami ilimlerin modern üniversite sistemi içerisinde nasıl ele alınacağı ve ilahiyat eğitiminde yöntem sorunu gibi temel meselelere odaklanmaktadır. Bu bağlamda klasik disiplin sınırlarının aşılması, kaynakların tarihsel bağlamları içerisinde eleştirel biçimde okunması ve İslam ilahiyatının güncel şartlar içerisinde yeniden düşünülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bölüm, Almanya’da İslam ilahiyatı kurma tecrübesini aktarırken aynı zamanda bu tecrübenin ortaya çıkardığı metodolojik ve kurumsal sorunlara yönelik çözüm arayışlarını tartışmaya açmaktadır.

“Hafıza Sahasında Yolculuk: Toplumsal Bellek, Tanıklık ve Araştırmacı Olarak Konumlanış” bölümünde Sena Kaplan, yüksek lisans tezi kapsamında Kürt meselesi bağlamında 1990’lı yıllarda gerçekleşen insan hakları ihlallerinin hafızalaştırılması üzerine yürüttüğü saha araştırmasının kişisel, etik ve metodolojik boyutlarını ele almaktadır. Yazar, saha araştırmasını yalnızca veri toplama süreci olarak değerlendirmeyerek araş-

tırmacının sahadaki konumuna, katılımcılarla kurduğu güven ilişkisine, tanıklığın getirdiği etik sorumluluklara ve araştırma sürecinde karşılaşılan duygusal güçlölere odaklanmaktadır. Özellikle travma ve toplumsal hafıza gibi hassas konular üzerinde çalışırken araştırmacının kendi konumunu ve araştırma sürecine etkisini sorgulamasının önemini ortaya koymaktadır. Bu yönüyle bölüm, akademik metinlerde çoğu zaman görünür olmayan saha deneyimini merkeze alarak bilginin yalnızca araştırma yöntemleriyle değil, araştırmacının karşılaşımları, ilişkileri ve etik tercihleriyle de şekillendiğini göstermektedir.

Görüldüđu üzere, tüm bölümlerde ortak nokta, yazarların araştırmacı zihinle reel hayat olgularının içinde yer alması, sahada zaman geçirmesi, gözlemler yapıp tecrübeler edinmesidir. Bu eylemlerin her an bilimsel bir saikle yapıldığı iddiasında değiliz. Fakat bilimsel saikle çıkılan yolda bu eylemlerin mevcut olmasının gerektiği de şüphesizdir. Sahayı tanımak, sosyal bilimcinin en hayati ve zorunlu becerileri arasındadır. Gerek yukarıdaki gerekse diğer konularda çalışmalar yapacak olan araştırmacıların kitabımızdan ilhamlar almasını, istifade etmesini ümit ediyoruz.

Sosyal bilimlerde sahada olmanın ve sahayı tanımının taşıdığı önemin daha fazla fark edilmesi dileğiyle kitapta emeği olanlara, başta yazarlarımız ve yayınevi çalışanlarımız olmak üzere herkese teşekkür ederiz.

Emir KAYA
Betül KALENDER YAŞAR